

כבא בתרא עד, א

ואמר רבה בר בר חנה, זימנא חדא הוה קא אזלינן במדברא, ואיתלוי בהדן ההוא טייעא וכו'. אמר לי, תא אחוי לך היכא דנשקי ארעא ורקיעא אהדדי, [וחזי דעביד כוי כוין], שקלתא לסילתאי אתנחתא בכוותא דרקיעא, אדמצלינא בעיתיה ולא אשכחיתה, אמינא ליה, איכא גנבי הכא. אמר לי, האי גלגלא דרקיעא הוא דהדר, נטר עד למחר הכא ומשכחת לה.

רשב"ם

היכא דנשקי ארעא ורקיעא. מקום גבוה היה שם שנושקין יחד זה לזה ולא היה סוף העולם דהא מהלך חמש מאות שנים הוי וא"י אמצעיתו של עולם היא כדכתיב [יחזקאל לח, יב] יושבי על טבור הארץ והיינו מקומו של רבה בר בר חנה. סילתאי. סל לחם שלי. דהדר. חוזר כדאמרינן בפסחים [צד, כ] גלגל חוזר ומזלות קבועים.

ביאור הגר"א

אמר ליה ההוא טייעא תא ואחוי היכא דנשקי ארעא ורקיע אהדדי. ידוע, כי היצר הרע נקרא 'סוחר', דאסחר גופים לדינין בישין כמו שאמרו בזהר²⁷³. וידוע, כי הסתתו היא מצד היראה שמראה לאדם שטובה דרכו של היצר הרע, והוא מסיתו לפרוש מדברי תורה כנ"ל, [מפאת שמראה לאדם עיני הראות הטוב מחמדת העולם ומלוואה. והאדם] בהסתכלות ראשונה לא יאבה לשמוע לו, [בזכרו] כי "יפה שעה אחת [של קורת רוח] בעולם הבא [מכל חיי העולם הזה]"²⁷⁴. רק [הוא היצר] אומר לו כי²⁷⁵ "גדול הנהנה מיגיע כפו [יותר] מירא שמים, דאילו ירא שמים וכו' ואילו גבי נהנה מיגיעו וכו' אשריך

אזלי. הלכתי ופרשתי [מן התורה] ושמעתי לעצמו. [וחזאי]. וראיתי כי לא לכל אדם מועיל יגיע כפיו בעולם הזה, כמו שנאמר²⁷⁷: "לא לחכמים לחם [וגם לא לנבונים עושר]". וזה הדבר נגלה לחוש לעין כל, [כי לא ביד האדם להתעשר ולא לשבוע מיגיע כפו], אלא שה' נותן לחם לכל

273 ח"א פרשת לך לך פ ע"א: "והכנעני או בארץ, אמאי אקרי כנעני דאסחר גופא לדינין בישין".
274 אבות פ"ד מ"ז. 275 ברכות ח, א. בד"ר: "אף הוא היצר ישוב אמרו לו: הלא אמרו רבותינו ז"ל". ועיין בביאור רבינו משלי יב, ב. 276 בדפוס: "שולחנות". 277 קהלת ט, יא.

בשר, כמו שנאמר²⁷⁸ וכו'. שחלונות יש ב מקבל תפילות ישראל להם מוזנות בכל יו "פתח ה' לך [אח השמים לחת מטר או כל מעשי ידך]". וכן "פתח שערי שמים שמים פתח פתח ווא תפתח"²⁸². וזה אומן כוי²⁸².

שקלתי לפלתי דרקיע. [פירוש], שד לי מוזנותי.

אדמצלינא בעיתא שאמרו²⁸³: ד"שאלו יעשה אדם ויתעשר בסחורה וישא ויתן בא עשו כן ולא הועיל שהעושר שלו, שנאמ לך, דהא [בלא הא י גם כן שהתפלל קודם

278 תהלים עח, כג. וכן "נותן לחם לכל בשר ... [האר"י] ז"ל שיש ברקיו אחד מיוחד לו, והם סוד של שבת: "ובוקע חלוני מלכנו". 282 בתפיל וכו'. יש לעיין האם כוונו שבו הגלגלים ... וכו ח שמים פתח". וכן ביצור עפ"י הגהת הב"ח. 3 בד"ה חזייה להווא גב 285 משלי א, יט. 287 קידושין לט, ב.

ואחר כך ביקש [על] פרנסתו, ואף על פי כן לא מצא.

אמינא גנבי איכא הכא. [פירוש], שקליפת נוגה היא הגונבת השפע מן הקודש²⁸⁴, והוא, בעונותיהם של בני אדם שאינם נושאים ונותנים באמונה ומאנין את חבריהם, כן היא עושה ומאנה את הקדושה וגונבת נפשות רחמנא ליצלן. ולכן נאמר²⁸⁵: "כן [אורחות כל] בוצע בצע את נפש בעליו [יקח]". לכך סבור שהיא גנבה שפעו ומוזנותיו, שלכך אמר רבי יהושע שגם כן ישא ויתן באמונה, ואראה לישא וליתן באמונה, ואפשר שיועיל לי. ואמר לו שלא תועיל, כי הוא גלגל החזור בעולם, לאו בוכותא [תליא מילתא אלא במולא²⁸⁶], כי שכר מצוה בהאי עלמא ליכא²⁸⁷, כמו שאמרו²⁸⁸: "מאי דכתיב²⁸⁹ 'היום לעשותם', היום לעשותם ומחר לקבל שכרם".

וזה אמרם גלגל רקיע דהדר. על כן לא תשמע לעצת יצרך [הרע לבטל מהתורה], ושכר מעשיך נטר עד למחר הכא, [נשמר עד למחר] שתכא לכאן. ומשכחת לך, ותמצא כל שכרך מוכן.

כשר, כמו שנאמר²⁷⁸: "ודלתי שמים פתח" וגו'. שחלונות יש ברקיע שמשם הקב"ה מקבל תפילות ישראל²⁷⁹ ומשם משפיע להם מזונות בכל יום, כמו שנאמר²⁸⁰: "יפתח ה' לך [את אוצרו הטוב את השמים לתת מטר ארצך בעתו ולכרך את כל מעשי יריך]". וכן אנתנו מתפללים²⁸¹: "פתח שערי שמים לתפילתנו". "שערי שמים פתח ואוצרך [הטוב לנו תפתח]"²⁸². וזה אומרו וחזי דעביד כזי כזי²⁸².

שקלתי לסלתי ואנחת בכוותא דרקיע. [פירוש], שהתפללתי אל ה' שיתן לי מזונותי.

אדמצלינא בעיתא ולא אשכחי. [כמו שאמרו²⁸³]: "ד"שאלו את רבי יהושע מה יעשה אדם ויתעשר, אמר להם ירכה בסחורה וישא ויתן באמונה, אמרו לו הרבה עשו כן ולא העילו, אלא יבקש ממי שהעושר שלו, שנאמר וכו', מאי קמשמע לן, דהא [בלא הא לא סגי]". לכך עשה גם כן שהתפלל קודם [למי שהעושר שלו]

ז אולינן במדברא,
נא אחזי לך היכא
כזי כזי, שקלתא
לינא בעיתיה ולא
זר לי, האי גלגלא
ומשכחת לה.

זם שנושקין יחד זה
אות שנים הוי וא"י
בן יושבי על טבור
זאי. סל לחם שלי.
זר ומזלות קבועים.

זוב לך לעולם הבא". על כן כפך ואז תזכה לשני ול עולם הזה ועולם הבא]. א קום מן [עסק] התורה, קום שתזכה לשניהם [הנה], דנשקי ארעא ורקיעא שתזכה לשני שולחנות].

י' פרשתי [מן התורה] ושמעתי
י. וראיתי כי לא לכל אדם כפיו בעולם הזה, כמו
יא לחכמים לחם [וגם לא
י. וזה הרבר נגלה לחוש לעין
יב ביד האדם להתעשר ולא
יג, אלא שה' נותן לחם לכל

גני דאסחר גופא לדינין בישין".
ב אמרו לו: הלא אמרו רבותינו
277 קהלת ט, יא.

278 תהלים עח, כג. ובפסוק הבא: "וימטר עליהם מן לאכול ודגן שמים נתן למור". ושם קלו, כה: "נותן לחם לכל בשר ...". 279 בשער הכוונות נ ע"ד בד"ה ואמנם: "בענין הזה אמר לי מורי [האר"י] ז"ל שיש ברקיע י"ב חלונות כנגד י"ב שבטים, וכל שבט ושבת עולה תפילתו דרך שער אחד מיוחד לו, והם סוד י"ב שערים הנוכרים בסוף יחזקאל". הובא במג"א או"ח סי' סח. וכן ביוצר של שבת: "ובוקע חלוני רקיע". ועיין להלן בהע' 282. 280 דברים כח, יב. 281 ב"אבינו מלכנו". 282 בתפילת נעילה ובסליחות להושענא רבה. וביוצר של שבת: "הפתח ... דלתות" וכו'. יש לעיין האם כוונתו ש'חלונות' ו'דלתות' היינו הך. באדרת אליהו בראשית א, א כתב: "שהרקיע שבו הגלגלים ... וכו' חלונות שאמרו 'בוקע חלוני רקיע', וכן דלתים ופתחים כמו שנאמר ו'דלתי שמים פתח'". וכן ביוצר של שבת הנ"ל: "הפתח ... דלתות" "ובוקע חלוני רקיע". *282 כ"ה עפ"י הגהת הבי"ח. 283 נדה ע, ב. 284 עיין בספרנו תענית כג, א מאמר דניים שבעין שנין בד"ה חזייה לההוא גברא ובהמשך. ועיין בביאור רבינו למשלי יב, ב. הו"ד לעיל הע' 228. 285 משלי א, יט. 286 מועד קטן כח, א. עיין לעיל הערה 228 מביאור רבינו למשלי יב, ב. 287 קידושין לט, ב. 288 עירובין כב, א. 289 דברים ז, יא. ו'מחר' היינו לעולם הבא.